zonen-Stromes mögen die bedeutendsten sein. Es fehlen mir nähere Nachrichten über sie, doch scheinen die Karten nachzuweisen, dass, sobald sie in die entschiedene Ebene treten, die Ansiedelungen an ihnen vorherrschend auf der Westseite, d. h. auf dem linken Ufer vorkommen.

Indessen ist es misslich, sich auf alte Karten zu berufen, die zuweilen die Ortschaften auf Gerathewohl an die Flüsse setzen. Deswegen sah ich mich nach neuen und zuverlässigen Karten von Gegenden der südlichen Hemisphäre um und ging zu diesem Zwecke das *Journal of the R. geograph. Society* durch. Ich fand in *Vol. XIII, part. 2*, am untern Lauf des *Clarence River* im südöstlichen Australien alle Orte am linken Ufer, eben so *Vol. XVIII, 2*, am *Webbe Genadeh* in Südwest-Afrika. Am *Webbe Shebeyli* derselben Gegend sind Ortschaften zu beiden Seiten, allein die auf der rechten stehen meist weiter vom Flusse ab; in *Vol. XXI.* sind am kleinen Flusse *Mataura* in *Neu-Seeland* Ansiedelungen auf dem linken Ufer.

Leider sind das nur kleine Flüsse und der Ortschaften sind nur wenige. Es mag also viel Zufall herrschen und die Beweiskraft bleibt nur gering.

Das Gesagte wird wohl genügen, um die allgemeine Gültigkeit der Behauptung zu erweisen, dass in der nördlichen Hemisphäre das rechte Ufer der Flüsse höher und steiler zu sein pflegt, in der südlichen aber das linke.

(Fortsetzung folgt.)

Catalogue de la littérature arménienne, depuis le commencement du IV siècle jusque vers le milieu du XVII, par M. Patcanian. (Lu le 24 février 1860.)

INTRODUCTION.

«L'Arménie une fois découverte, les portes de l'orient commencent à s'ouvrir et nous laissent entrevoir des richesses que nous n'aurions osé espérer; et si nous pouvons avoir des manuscrits, on ne saurait exprimer quelles lumières nous allons recevoir, pour les rejeter ensuite sur l'histoire de cette savante nation, et sur celle de ses voisins.»

L'Abbé *Villefroy*.

On a beaucoup dit et écrit sur la richesse de l'ancienne littérature arménienne et sur l'utilité que l'on peut en retirer pour éclaircir les divers événements de l'histoire des peuples d'Asie [1]).

Nous ne voulons pas nous étendre sur ce sujet. Nous ne dirons que quelques mots des bibliothèques, où se trouvent réunis les trésors de la littérature arménienne.

Depuis le commencement du IVe siècle jusqu'à nos jours il existe une succession, pour ainsi dire, non interrompue d'écrivains arméniens, qui ont enrichi leur littérature nationale d'écrits dans tous les genres.

Lorsque après l'invention de l'alphabet parurent les premiers essais littéraires de l'ancienne Arménie, celle-ci perdit sa puissance politique. Les guerres, le carnage, l'incendie, les tremblements de terre, les persécutions pour la religion et pour la nationalité s'appesantirent sur cette nation jusqu'à nos jours. Pendant ces calamités ont été anéantis la plupart des monuments, qui pourraient donner une juste idée de la civilisation des Arméniens. Les compositions littéraires, entre autres, sont tombées dans l'oubli, la plupart ont disparu; d'autres se sont conservées en une ou deux copies.

On pourrait dire avec sûreté, que sans l'invention de l'imprimerie et sans la profonde vénération que les Arméniens ont pour leurs anciens écrivains, nous ne serions pas en état d'énumérer la plus grande partie de leurs oeuvres dans le présent opuscule.

Pour le moment la plupart des manuscrits arméniens se trouvent conservés dans les bibliothèques de différents cloîtres et des écoles, dont les principales sont:

1. La bibliothèque du couvent d'Etchmiadzin, qui renferme 481 numéros de livres arméniens, tant imprimés que manuscrits. Nous avons profité du Catalogue [2]) de cette bibliothèque, publié par M. Brosset et composé par les vartabieds Manuel et Jean Chahkhathounof. Mais ce Catalogue laisse encore beaucoup à désirer, parceque pour la plus grande partie des ouvrages le rédacteur n'a pas

---

1) Villefroy, Discours sur la langue arménienne. La Croze, Tome II. Joh. Schröder, Thesaurus linguae armen. Guil. et Georg. Whistons, Préface de la traduction de Mos. Khor. Brosset, Additions et éclaircissements à l'histoire de la Géorgie. Saint-Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie. Ed. Dulaurier, Journal Asiatique 1838 — 1860. Félix Nève, Études sur Thoma de Medzoph. Eugène Boré, L'Arménie (dans l'Univers). Neumann, Versuch einer Geschichte der armenischen Litteratur. Ritter, Erdkunde, IX. Theil, etc.

2) Catalogue de la Bibliothèque d'Edchmiadzin, publié par M. Brosset. St.-Pétersbourg 1840. Cf. voyage archéol. IIIe Rapp. p. 23: 708 N. manuscrits, parmi lesquels se sont glissés quelques imprimés.

indiqué à quelle époque ils se rapportent, ni quels en étaient les auteurs.

2. La bibliothèque de l'archevêque Sargis à Sanahin, contenant 100 numéros de manuscrits[3]).
3. La bibliothèque des Mékhitaristes à Venise. Le catalogue non publié de cette bibliothèque, contenant 383 numéros de manuscrits, se trouve au Musée Asiatique de St.-Pétersbourg.
4. Les bibliothèques des couvents de Lemberg et de Vienne, ci-devant à Trieste. Les catalogues de ces bibliothèques, composés en 1791 et 1792, se trouvent au même Musée.
5. Bibliothèque alors royale de Paris. Le catalogue des manuscrits arméniens de cette bibliothèque est joint à ceux que nous venons de nommer.
6. La bibliothèque du Collége arménien de Tiflis. Nous regrettons beaucoup de ne pas avoir eu le catalogue des manuscrits de cette bibliothèque.
7. Bibliothèque du Vatican à Rome. Elle contient 13 manuscrits, renfermant en tout 50 divers ouvrages[4]).
8. La bibliothèque de M. Khoudobachef à St.-Pétersbourg, riche en éditions d'Amsterdam[5]).
9. La bibliothèque de M. Voskan Ohannésiants, contenant jusqu'à 30 manuscrits, récemment copiés. Erivan.

Outre ceux que nous venons de nommer, il existe une quantité de manuscrits inédits dans les bibliothèques de l'Institut Lazaref et de M. Emin, à Moscou; dans celles de Constantinople, de Jérusalem, de Madras, et dans tous les couvents de la Grande et de la Petite-Arménie. Nous regrettons aussi de ne pas avoir plus de détails sur leur contenu.

En composant le présent Catalogue nous avons profité encore des oeuvres suivantes:

1. Quadro della storia letteraria di Armenia, estesa da Mons. Sukias Somal. Venezia. 1829.
2. Catalogue of all works known to exist in the armenian language of a date earlier than the seventeenth century, by Rev. H. G. O. Dwight, in Journal of American oriental Society. III volume. Number II. New-York. MDCCCLIII.
3. Tableau historique, par Sallantian. Moscou.
4. Catalogue de la librairie de M. Enfiadjiants à Tiflis. 1857.
5. Catalogue des livres de l'imprimerie arménienne de Saint-Lazare. Venise. 1848.
6. Histoire de Kirakos Gandzaketsi. Moscou. 1857.
7. Différents catalogues et calendriers etc. etc.

Le but que je me suis proposé en composant ce Catalogue, était: premièrement — d'indiquer quelles sont les oeuvres anciennes des écrivains arméniens, qui se sont conservées jusqu'à nos jours; secondement, — où elles se trouvent; troisièmement — sont-elles publiées ou non? Si elles le sont — en quel lieu? Si non — où se trouvent-elles et en combien de copies?

De cette manière j'ai pu composer un résumé exact, si non complet.

Ce Catalogue contient tous les écrivains et leurs ouvrages depuis le commencement du IVe siècle jusqu'au milieu du XVIIe, époque où fut tarie la source de la littérature nationale, et où se fait jour l'imitation servile et la traduction d'oeuvres médiocres, écrites en latin.

Nous prions le lecteur indulgent de ne pas se montrer sévère pour les inexactitudes de notre opuscule, et de prendre en considération les difficultés que nous avons rencontrées en cherchant les matériaux pour ce Catalogue. Nous n'avons pas reçu de réponses à quelques-unes de nos lettres, adressées aux personnes dont nous espérions quelques renseignements, et pour ne pas reculer indéfiniment la publication de notre travail, nous nous sommes borné à ce que nous avons été en état de rassembler pendant les deux dernières années.

Nous espérons bientôt publier le catalogue des écrivains des XVII, XVIII et XIX siècles, et le régistre de toutes les traductions des auteurs grecs, faites par les Arméniens dans les siècles IV — XII de l'ère chrétienne.

—

3) Journal arménien: Մեղու Հայաստանի. N° 15. Tiflis 1858.

4) Elenchus codicum manuscriptorum armeniacorum e catalogo bibliothecae Vaticanae descriptus. Se trouve chez M. Brosset.

5) Каталогъ печатнымъ книгамъ и рукописямъ армянскимъ въ библіотекѣ Худобашева. С. Петербургъ 1839.

Table des abbréviations.

Cath. = Catholicos — Patriarche.
Imp. = imprimé.
Ms. = Manuscrit.
Ven. = Venise.
exempl. = exemplaire.
S. E. = Biblioth. de l'archevêque Sarkis à Sanahin.
Coll. Arm. = Collége arménien à Tiflis.
V. Ot. = Bibliothèque de Voskan Ohannésian à Erivan.
Etchm. = Couvent d'Etchmiadzin.
Vat. = Bibliothèque du Vatican à Rome.

CATALOGUE.

IVe Siècle.

1) Ագաթանգեղոս։
Agathangélos, secrétaire privé de Tiridate, roi d'Arménie.
ա. Վարք և գործք սրբոյն Տրդատայ։
a. Histoire de la vie de St.-Tiridate.
բ. Վարք և պատմութիւն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին։
b. Histoire de la vie de St.-Grégoire l'Illuminateur. Imp. C. P. 1709 et 1824. Ven. 1835. Ms. Etchm.; Khoudab.; Ven. 3 exempl.
գ. Նամակ առ սուրբ Յակովբ։
c. Lettre à St.-Jacques de Nisibe. Ms. Vatic.

2) Յակովբ զգօն Մծբնայ։
Hacob (Jacques) de Nisibe, parent de l'Illuminateur.
Ճառք եւ շարականք։
Sermons et homélies. Imp. C. P. 1824. Ms. Vatic. Ven. 6 exempl.
Ces Sermons ont été traduits en langue latine et publiés par le cardinal Antonelli, à Rome, en 1756. Réimprimés à Venise, en 1765.

3) Գրիգոր Լուսաւորիչ։
Saint Grégoire l'Illuminateur de l'Arménie, catholicos en 302 — 332.
ա. Յաճախապատում ճառք։
a. Hatchakhapatoum, — Sermons et discours. Imp. C. P. 1773. Ven. 1838. Ms. Ven. 3 exempl. Le manuscrit grec se trouve à Paris.
բ. Աղօթք Լուսաւորչին։
b. Prière de l'Illuminateur.
գ. Թուղթն դաշանց։
c. Acte d'alliance et de concorde du grand empereur Constantin avec Tiridate, roi d'Arménie. Ms. Etchm.

4) Ներսէս Մեծն։
St. Nersès le Grand, cath. 362 — 384.
Աղօթագիրք։
Livre de Prières. Imp. C. P. 18....

5) Զենոբ Գլակ։
Zenob Glak, disciple de St. Grégoire.
Պատմութիւն Տարօնոյ եւ լուսաւորչին։
Histoire du Gouvernement de Taron. Imp. C. P. 1719. Ven. 1832. Ms. Etchm. Ven. 5 ex. imp. à Calcutta 1814.

6) Սահակ Պարթեւ Մեծն։
Sahac Partev le Grand, fils de Nersès le Grand, cath. 390 — 441.
ա. Թուղթք։
a. Lettres. Ms. C. P.
բ. Եօթն կանոնական ճառք։
b. Epîtres canoniques. Ms. Ven.

7) Փաւստոս Բիւզանդացի։
Faustus de Byzance.
Պատմութիւն Հայոց։
Histoire d'Arménie depuis 315 jusqu'à 390 de J.-C. Imp. C. P. 1730. Ven. 1832. Ms. Ven. 4 exm. S. E.

8) Մեսրոպ Մաշտոց։
Mesrop Machtots.
ա. Մաշտոց գիրք։
a. Rituel.
բ. Թուղթք։
b. Lettres. Ms. Ven.
գ. Հոգեւոր երգք։
c. Hymnes.

Ve Siècle.

1) Եզնիկ Կողբացի։
Eznik Koghbatsi, disciple de Mesrop.
ա. Եղծք աղանդոց։
a. Réfutation des différentes sectes — des Païens, des Adorateurs du feu, de la religion des Sages de la Grèce et des Manichéens. Imp. à Smyrne 1762. Ven. 1826. Ms. Ven. Traduction française par Le Vaillant de Florival. Paris, 1853. Quelques fragments traduits en allemand et en anglais par Neumann.
բ. Խրատականք։
b. Préceptes moraux.
գ. Թուղթ առ Մաշտոց Վարդապետ։
c. Lettre au Vartabied Machtots. Ms. C. P.

դ. Յաղագս ստեղծման աշխարհի։
d. De la création du monde. Ms. Vatic.

2) Կորիւն Սքանչելի։
Koriun Skantchéli.
Վարք սրբոյն Մեսրոպայ եւ գիւտ գրոց։
Vie de St. Mesrop, l'inventeur de l'Alphabet arménien. Imp. Ven. 1833. Ms. Etchm. Ven. 2 exempl.

3) Մամբրէ Վերծանող։
Mambré, *surnommé Verzanogh*, frère de Moïse Khorénatsi.
ա. Ճառ ՚ի յարութիւն Ղազարու։
a. Discours sur la résurrection de Lazare. Imp. Ven. 1833.
բ. Ճառք ՚ի Գալուստ Տեառն յԵրուսաղէմ արմաւենեաց։
b. Discours sur la fête des Rameaux. Imp. Ven. 1833. 1842 ....

4) Մովսէս Խորենացի։
Movsès Khorenatsi.
ա. Պատմութիւն Հայոց ՚ի Հայկայ մինչև ցամն 441 յետ Ծ. Ք.
a. Histoire d'Arménie depuis l'origine jusqu'à l'année 441 de J.-C. Imp. Amsterd. 1695. Lond. 1736. Ven. 1752. 1827. 1842 ....
Le manuscrit le plus ancien se trouve, à ce qu'on dit, à Tiflis dans le Collége arménien. Ms. Etchm. Ven. 6 exempl.
Traduction latine, faite par les frères Whiston à Londres, en 1736.
Traduction française par Le Vaillant de Florival à Paris, en 1841.
Traduction russe, par Ohannesian à St.-Pétersbourg, en 1804.
Traduction russe, très-exacte, faite par Emin à Moscou, en 1858.
Traduction italienne, par Capelletti à Venise, en 1841.
բ. Պիտոյից. ՚ի խնդրոյ Թէոդորոսի ուրումն։
b. Rhétorique. Imp. Ven. 1796. 1842. Ms. Ven. 7 exempl.
գ. Աշխարհագրութիւն։
c. Géographie. Imp. Marseil. 1683. Londres 1726. Ven. 1751-1842. Ms. Tiflis Col. Arm. Traduite et publiée par St.-Martin dans ses Mémoires sur l'Arménie. Paris 1819. Tome second.
դ. Թուղթ առ Սահակ Արծրունի։
d. Lettre à Sahag Arzrouni. Ms. Ven.
ե. Ճառ Այլակերպութեան։
e. Discours sur la Transfiguration. Ms. Ven. 4 exempl.
զ. Ներբող Հռիփսիմեանց։
f. Panégyrique de la Ste.-Ripsimée. Ms. Ven. 2 exempl.
է. Երգք
g. Cantiques. Ms. Ven. C. P.
ը. Բան իմաստութեան։
h. Discours sur la sagesse. Ms. S. E.
թ. Պատմութիւն սրբոյ Աստուածածնի և պատկերի, նորա ՚ի խնդրոյ իշխանացն Արծրունեաց։
i. Histoire de la Ste.-Vierge et de son image. Ms. Ven.

5) Դաւիթ անյաղթ։
David l'invincible, neveu de Khorenatsi.
ա. Սահմանք իմաստասիրութեան. գիրք սահմանաց և էակաց։
a. Livres des Définitions. Imp. C. P. 1731. Ven. 1833. Ms. Etchm.
բ. «Բարձրացուցէք». ներբողեան սբ խաչին։
b. Homélie en l'honneur de la Ste.-Croix. Ms. Ven.
գ. Լուծմունք հինգ ձայնից. Ներածութիւնք Պորփիւռի և մեկնութիւնք նորին։
c. Traduction et explication de l'introduction à la logique d'Aristote, par Porphyre. Ms. Ven. C. P. S. E.
դ. Պատասխան առ Գիւտ։
d. Réponse à Kioud, Patriarche d'Arménie. Ms. C. P. Ven.
ե. Հարցուածով պիտառութիւն։
e. Catéchisme philosophique. Ms. Ven. C. P.
զ. Քարոզք ընդդէմ չորից պատճառացն Պիւռոնի։
f. Sermons contre les quatre causes de Pyrrhon. Ms. Etchm.

6) Գիւտ առահեզացի։
Kioud d'Arahez, cath. 465 — 475.
Թուղթ առ Դաւիթ անյաղթ. «Երկնաւորին ցանկա».
Lettre à David-l'Invincible. Ms. Ven. 2 exempl.

7) Յովհաննէս Մանդակունի։
Hovhannès Mandakouni, Cath. 480 — 487.

ա. Ճառք Երրորդութեան։
a. Discours de la Trinité. Imp. Ven. 1837.

բ. Ճառք խրատականք։
b. Sermons. Ms. Ven. 4 exempl. imp. Ven. 1836.

գ. Քարոզք և ատենաբանութիւնք։
c. Les prédications. Ms. C. P.

դ. Ողբ։
d. Elégie. Imp. Ven. 1836.

8) Եղիշէ Վարդապետ։
Eghiché Vartabied, 449 — 480.

ա. Պատմութիւն Վարդանանց։
a. Histoire des persécutions de l'église arménienne par les Perses; les guerres des Arméniens contre les Perses. — Imp. C. P. 1764. 1823. St.-Pétersb. 1787. Nakhitchev. 1787. Ven. 1828, 1832, 1838, 1852 . . . Ms. Etchm. Ven. 5 exempl.

Traduction italienne, par Capelletti, Ven. 1841.

Traduction française, par Cabaradji, Paris. en 1844.

Traduction anglaise, par Neumann, à Londres en 1830.

Traduction russe par Chanchéief. Tiflis, en 1853.

բ. Խրատ միանձանց։
b. Exhortations aux moines. Imp. Ven. 1828.

գ. Մեկնութիւն Տէրունական աղօթից։
c. Explication de la prière «Pater Noster». Imp. Ven. 1838. Ms. Etschm.

դ. Մեկնութի Ծննդոց, Յեսուայ, Դատաւորաց ևն։
d. Explication de la Genèse, des livres des Rois de Josué et des Juges. Imp. Ven. 1833. Ms. Etchm.

ե. Զանազան ճառք։
e. Différents discours et sermons sur la passion, mort, sepulture et résurrection de S. Chr. Ms. Ven. C. P.

զ. Աղօթք։
f. Deux prières pour les prêtres défunts. Ms. C. P. Ven.

է. Ճառ եկեղեցական կանոնաց։
g. Traité sur les canons ecclésiastiques. Ms. Ven. C. P.

ը. Ճառ վասն հոգւոց մարդկան։
h. Essais philosophiques sur l'âme. Ms. Ven.

9. Ղազար Փարպեցի։
Lazare Parbetsi.

ա. Պատմութիւն Հայոց։
a. Histoire d'Arménie depuis 388 — 485. Imp. Ven. 1793. 1807. Ms. Etchm. Ven.

բ. Թուղթ Ղազարայ առ Վահան Տէրն Մամիկոնէից։
b. Lettre à Vahan prince Mamiconian. Imp. Moscou. 1853.

10) Խոսրով, Թարգմանիչ։
Khosrov, un des traducteurs de la Bible arménienne.

Պատմութիւն վարուց սրբոյն Սահակայ։
Histoire de la vie de St.-Sahac. Ms. Ven.

11) Արձան Արծրունի։
Ardzan Arzerouni, traducteur. Ses oeuvres n'existent plus.

12. Աբրահամ խոստովանող, աշակերտ սրբոյ Ղեւոնդեանց։
Abraham.

Պատմութի արեւելեան վկայից։
Histoire des martyrs de son temps. Oeuvre disparue.

13) Ստեփաննոս Սիւնեաց եպիսկոպոս։
Stephannos évêque de Siounie.

ա. Թուղթք յաղագս եկեղեցօրհնեաց։
a.

բ. Մեկնութիւն ժամագրոց, Դանիէլի ևն։
b. Explication du Bréviaire.

գ. Տաղք։
c. Cantiques.

դ. Պատմութիւն։ ոչ գոյ։
d. Histoire d'Arménie. N'existe plus.

14) Եզրաս Անգեղեցի։
Ezras Anguelatsi.

Ճարտասանութիւն . ոչ գոյ։
Rhétorique. N'existe plus.

VIe Siècle.

1) Մովսէս Եղիվարդացի։
Movsès Eghivardatsi, cath. 551 — 594.

Տօմար։
Calendrier.

2) Աբրահամ Մամիկոնեցի։
Abraham Mamiconetsi.
ա. Պատմութիւն ժողովոյն Եփեսոսի։
a. Histoire du Concile d'Ephèse en 431. Le manuscrit existait à C. P. en 1825. Ven. 2 exempl.?
բ. Ճառ վասն նշխարաց սրբոց։
b. Homélies sur les reliques des Saints.
գ. Թղթակցութիւն ընդ Կիւրիոնի։
c. Correspondance avec le Patriarche Kurion.

3) Պետրոս Սիւնեցի. Քերթող։
Petros Sunetsi, Kertogh.
ա. Ներբող 'ի սբ̃ կոյսն. "Բազմութիւնք Քնասէր"։
a. Homélie en l'honneur de la Sainte-Vierge. Ms. Ven. 2 exempl.
բ. Ճառք զանազանք։
b. Discours et sermons. Ms. Ven.
գ. Ճառ բնութեան։
c. Traité sur la nature. Ms. Ven.
դ. Պատասխանիք առհարցմունս Վաչագանայ իշխանի։
d. Traité sur différentes matières, écrit à la prière de Vatchagan, roi d'Albanie. M. Ven. 2 exempl.
ե. Պատմութիւն ։ ոչ գոյ։
e. Traités historiques. N'existe plus.

4) Ներսէս Աբեղայ։
Nersès Moine.
Յիշատակ վկային Իզդիբուզդայ։
Vie du Martyr Izdipusd, ou Déodate. Ms. Ven.

5) Կիւրիոն, Վրաց կաթուղիկոս։
Kurion, Patriarche des Géorgiens, disciple de Mosès Eghivardatsi.
Թուղթք բ̃ առ Աբրահամ կաթողիկոս։
Deux lettres au Catholikos Abraham. Ms. Ven

6) Աբրահամ աղբաթանեցի։
Abraham Aghbatanetsi, cath. 594—617.
ա. Երեք թուղթք առ Կիւրիոն Վրաց կաթողիկոս։
a. Trois lettres à Kurion, Archévêque des Géorgiens. Ms. Ven.
բ. Դաւանութիւնք և նզովք։
b. Sectes et anathèmes. Ms. Ven.

VIIe Siècle.

1) Կոմիտաս։
Comitas; cath. 617—621.
Ներբող Հռիփսիմեանց։
Homélie en l'honneur de sainte Rhipsime. Imp. dans les Bréviaires arméniens.

2) Եզնակ։
Eznak.
Պատմութիւն իւրոյ ժամանակին։
Histoire de son temps. Cette oeuvre n'existe pas entièrement, mais quelques fragments se trouvent à Venise.

3) Եզր։
Ezra, cath. 628—640—ami de l'empereur Héraclius.
Արևակալ։
Bréviaire, imprimé sous le titre d'Arevakal. Ms. Ven.

4) Մաթուսաղայ Սիւնեցի։
Mathousagha siunetsi.
ա. Թուղթ առ Հերակլէս։
a. Lettre à Héraclius. Ms. Ven.
բ. Աշխարհագրութիւն Հայաստանի և կարգ կաթողիկոսաց։
b- Géographie d'Arménie et les noms des catholikos en ordre chronologique. Ms. Etchm.

5) Յովհաննէս Մամիկոնեան։
Hovhannès Mamiconian.
Պատմութիւն Տարօնոյ։
Histoire de Taron jnsqu'à l'an 640, servant de continuation de celle de Zénob Glac. Imp. à C. P. 1719. Ven. 1832. Ms. Etchm. St.-Pétersb. Ven. 6 exempl.

6) Յովհաննէս Մայրագոմեցի։
Hovhannès Maïragometsi, ou de Maïravauk.
ա. Խրատ վարուց։
a. Conseil pour la bonne conduite. Ms. Ven.
բ. Հաւատարմատ։
b. Foi radicale. Ms. Ven. C. P.
գ. Նոյեմակ։
c. Noëmak. Le mot n'a aucune signification dans la langue arménienne. C'est un discours sur la religion. C. P.
դ. Քարոզք։
d. Sermons. Ms. Etchm.

7) Դաւիթ Բագրևանդացի։
David Bagrevandatsi.
ա. Բան վասն գործոց և չարչարանաց Քրիստոսի։
a. Traité sur les actes et les souffrances de J.-C. Ms. Ven.

բ. Բան վասն երկուց բնութեանց։
b. Traité sur les deux natures de J.-C. Ms. Ven.

8) Թէոդորոս Քռթենաւոր։
Theodor Khertenavor.
ա. Ճառ ընդդէմ Մայրագոմեցւոյ։
a. Réfutation des erreurs d'Hovhannès Maïragometsi. Ms. Ven.
բ. Ճառ ՚ի սուրբ խաչն։
b. Sermons sur la sainte croix. Ms. Ven.

9) Մովսէս Սիւնեցի։
Movsès Siunetsi, Kertogh.
ա. Ճառք։
a. Sermons. Ms. Ven.
բ. Քերականութիւն։
b. Grammaire. Ms Ven.

10) Անանիա Շիրակացի, Համարող
ա. Գիրք աստեղաբաշխութեան. աստեղագիտութիւն։
a. Astronomie. Imp. Ven. 1821. Ms. Etchm. Ven. 4 exempl. Paris. Quelques fragments traduits et publiés en 1832, dans le Journal Asiatique Nº 12.
բ. Գիրք վասն կշռոց և չափուց։
b. Livre des mesures et des poids. (Imprimé dans le calendrier 1821.)
գ. Մաթէմաթիկայ։
c. Mathématiques. (Imprimé dans le calendrier 1821.)
դ. Թուաբանութիւն։
d. Arithmétique. Ms. Ven. 2 exempl.
ե. Քրօնիկոն, ժամանակագրական պատմութիւն։
e. Chronique. Ms. Ven.
զ. Բան վասն տօնի. «զտօն ջր̃ զատկի»։
f. Sermon sur la fête de Pâques. Ms. Ven.
է. Ճառք վասն խոնարհութեան ևն։
g. Discours sur l'humilité. Ms. Ven.
ը. Վասն որպիսուե̃ կենաց իւրոց։
h. Les vicissitudes de sa vie. Ms. Ven.

11) Գրիգոր Արշարունեաց։
Grigor Archarouni.
ա. Մեկնութիւն ժամակարգութեան։
a. Explication du rituel arménien. Ms. Ven. à la prière de Vahan Mamiconian.
բ. Ճառք՝ ծննդեան ևն։
b. Sermons sur la naissance, mort et résurrection de J. C. Ms. Ven.

12) Փիլոն Թիրակեցի։
Philon de Thirak.
Պատմութիւն Սոկրատայ յունի։
Histoire du Grec Socrate. Ms. Ven. S. E. V. Oh.

13) Սահակ Ձորափորեցի։
Sahak Dzoraphoretsi, cath. 677 — 703, élève de Khertenavor.
ա. Ճառք արմաւենեաց։
a. Sermon sur le dimanche des Rameaux. Ms. Ven.
բ. Երգք վասն սուրբ խաչի։
b. Hymnes sur la sainte croix. Ms. Ven.

14) Զաքարիայ Վաղարշապատցի։
Zacharia Vagharchapatsi.
Քանի մի հատուածք յաղագս աշակերտաց Մովսիսի Սիւնեցւոյ։
Quelques notices relatives aux disciples de Mosès Siunetsi. Ms. Ven.

15) Բարսեղ Ճոն։
Barsegh Djon. Par ordre du Catholikos Nersès il mit les hymnes arméniens dans l'état où on les chante aujourd'hui; d'où ce recueil fut appelé Djonentir (choix de Djon).
ա. Մեկնութիւն Մարկոսի։
a. Explication de S. Marc. 1 vol. Ms. incompl. Ven.
բ. Ներբողք։
b. Hymnes. Ven.

16) Սեբէոս, եպիսկոպոս։
Sébéos, évêque Bagratouni.
Պատմութիւն ՚ի Հերակլն։
Histoire d'Héraclius. Imp. C. P. 1851. Ms. V. Ot. Etchm.
Traduction russe en manuscrit existe à l'Académie des Sciences.

17) Գրիգորատուր։
Grigoratour.
Ընդդիմաբանութիւն ընդդէմ Յովհաննու Մայրագոմեցւոյ։
Réfutation des écrits de Hovhannès Maïragometsi. Il n'existe aucune copie complète de ce manuscrit, mais quelques fragments se sont conservés chez différents auteurs.

VIIIe Siècle.

1) Յովհաննէս Օձնեցի։

Hovhannès Odznetsi, philosophe, cath. 718—729, disciple de Khertenavor.

ա. Կանոնք ըստ վերջին օծման։

a. Règles pour administrer l'extrême-onction. Imp. Ven. 1833.

բ. Շարական. «Մեղաքյամի»։

b. Hymnes.

գ. Ճառ ընդդէմ Պաւլիկեանց և Եւտիքեանց։

c. Sermons contre les Pauliciens, Eutychéens. Imp. Ven. 1833.

դ. Ատենաբանութիւն ժողովական 'ի Դուին։

d. Oraison synodale à Dvin, en 719. Imp. avec une traduction latine. Ven. 1833.

ե. Ճառ ընդդէմ Մայրագոմեցւոյ։

e. Sermons contre Maïragometsi. Imp. à Ven. 1806. avec la traduction latine. Ven. 1816.

զ. Բացայայտութի կարգաց եկեղեցւոյ. մեկնութիւն ժամագրքի։

f. Explication des fonctions ecclésiastiques de l'église arménienne. Ven.

Explication du Bréviaire. Ms. S. E.

2) Ստեփաննոս Սիւնեցի։

Stephannos Siunetsi.

ա. Թուղթ առ Գերմանոս։

a. Lettre à Germanos, patriarche de Constantinople. Ms. Ven. C. P.

բ. Թուղթ առ Աթանաս։

b. Lettre à Athanase, patriarche d'Antioche. Ms. Ven. C. P.

գ. Մեկնութի Յոբայ, Դանիէլի, Եզեկիէլի։

c. Explications de Job, Daniel, Ezéchiel. Ms. Ven. C. P.

3) Սիոն Բաւոնացի։

Sion Bavonatsi, cath. 767—775.

Հաւաքումն կանոնաց։

Recueil de canons ecclésiastiques.

4) Խոսրովիկ։

Khosrovik.

ա. Ճառ 'ի վերայ մեծի պահոց։

a. Sermons sur le Grand Carême. Ms. Ven. C. P.

բ. Խնդիրք վիճողականք ընդդէմ Յունաց։

b. Questions polémiques contre les Grecs. Ms. Ven. C. P.

ե. Աստուածաբանական նիւթից բանք։

e. Discours théologique. Ms. Ven. 2 exempl.

5) Ղեւոնդ երեց։

Ghevond (Léonce) Ierets.

Պատմութիւն ելից Տաճկաց։

Histoire de l'origine des Mahométans et des premiers Kaliphes. Imp. à Paris 1857. Ms. Ven. Etchm. V. Oh. St.-Pétersb.

Traduction française, par Chahnazariants. Paris 1857.

Traduction russe en manuscrit se trouve dans la Bibliothèque de l'Académie des Sciences à St.-Pétersbourg.

IXe Siècle.

1) Զաքարիա Զակցի։

Zacharia Zaktsi, cath. 854—875.

ա. Ճառք 'ի վերայ Տէրունական տօնից։

a. Homélies sur l'incarnation, sur le baptême de J. C. etc. Ms. Ven. 3 exempl.

բ. Թղթակցութիւն ընդ Յոյնս. առ Փոտ և առ Վահան Նիկիոյ։

b. Correspondance avec les Grecs; lettres à Photius et à Vahan de Nicée. Ms. C. P. Ven.

գ. Մեկնութիւնք։

c. Commentaire sur les quatre Evangiles. — N'existe plus.

դ. Պատմութիւն ժողովոյն Շիրակվանայ։

d. Histoire du concile de Chirakavan en 862.

2) Վահան Նիկիոյ։

Vahan, évêque de Nicée.

ա. Բան 'ի վերայ սուրբ Երրորդութեան։

a. Discours sur la Sainte Trinité Ms. Ven.

բ. Թուղթ առ Զաքարիայ. «Ածային առ աքեալն Պօղոս»։

b. Lettre à Zacharia, relativement au concile de Chalcédoine. Ms. Ven. 2 exempl.

L'original grec se trouve dans la Bibliothèque des Pères Grecs, II. volume.

3) Սահակ Մռուտ։

Sahac Merout.

Թուղթ առ Փոտ «Քահանայապետի»։

Lettre au Patriarche Photius. Ms. Ven.

4) Համամ Արեւելցի, վարդապետ։

Hamam Aréveltsi, docteur.

ա. Մեկնութիւն առակացն ։

a. Explication des proverbes de Salomon. Imp. C. P. 1826. Ms. Etchm. Ven.

բ. Մեկնութիւն Յոբայ Գլխին . «Ո՛վ է դա» ։

b. Commentaire du chapitre 38 de Iob. Ms. Ven.

գ. Գիրք քերականականք . ոչ գոն ։

c. Traité exégétique sur la grammaire arménienne. N'existe plus.

դ. Պատմութիւն ։

d. Fragments historiques. Ven.

ե. Մեկնութի «Ամբիծք» սաղմոսի ։

e. Commentaire sur le psaume 118. Ms. Ven.

5) Գագիկ և Գրիգոր ։

Gagik et Grigor, le premier était abbé du couvent d'Atom; le second diacre du même couvent.

Ատոմագիր ։

Atomagir. La vie des Saints, ou martyrologe, imprimé dans le légendaire arménien, intitulé Aïsmavourk. Ms. Ven.

6) Յովհաննէս Բժիշկ ։

Hovhannès Médecin.

Վարք սրբոց վկայից և Դիոնիսիոսի Արիսպագացւոյն ։

Vie des saints martyrs, et celle de St.-Denis l'Aréopagite. Ms. Ven.

7) Գևորգ Կարինցի ։

Gevork Karinetsi, cath. 875 — 879.

Թուղթ առ Յովհան Ասորի ։

Lettre à Jean, patriarche syrien. Ms. Ven. C. P.

8) Մաշտոց Եղիվարդացի ։

Machtots Eghivardatsi, cath. 897.

Թուղթք առ Աբբաս իշխան և առ բնակիչս Դվնայ ։

Lettres à Abbas, prince arménien, et aux habitants de la ville Dvin, après leur délivrance d'un tremblement de terre. Ms. Ven.

9) Շապուհ Բագրատունի ։

Chapouh Bagratouni.

Պատմութիւն մահուան Սմբատայ և աւերմանց աշխարհիս Հայոց յանօրէն Յուսուփայ ։

Histoire du prince Sembat et de la destruction de l'Arménie par Jousouf, commandant arabe.

Le seul manuscrit, à ce qu'on dit, existe dans la bibliothèque de Sarguis, archevêque de Tiflis.

10) Յովհաննէս կաթուղիկոս, պատմաբան ։

Hovhannès cathoughikos, cath. 897 — 925.

Հայոց պատմութի՛ ՚ի սկզբանէ աշխարհի մինչև ցամ Տեառն 925.

Histoire d'Arménie depuis l'origine du monde jusqu'à l'an de grâce 925. Imp. à Jérusal. 1843. Moscou 1853. Ms. Emin. Ven. Etchm. Paris № 91.

Traduction française par Saint-Martin. Paris 1841.

11) Թովմայ Արծրունի ։

Thoma Ardzrouni.

Պատմութի՛ Արծրունեաց ՚ի 5 գիրս ցամ 996, շարունակեալ յումեմնէ մինչև ցամ 1226.

Histoire des princes Ardzrouniens, en 5 livres. — 996; continuée par un inconnu jusqu'à l'an 1226. Imp. à C. P. 1852. Ms. Ven. 2 exempl.

12) Նանա Ասորի ։

Nana le Syrien.

Մեկնութիւն Յովհաննու ։

Explication de l'Evangile de Jean. Un manuscrit de l'année 1115 existe à Ven. Etcnm.

13) Ստեփաննոս ։

Stephannos, disciple de Machtots.

Վարք Մաշտոց վարդապետի ։

Vie de Machtots Vartabied. Ms. Ven.

Xe Siècle.

1) Սամուէլ Կամրջաձորեցի ։

Samuel Kamrdchazoretsi, musicien.

Տօնական Գիրք յաղագս տօնից Տէրունականաց 40օրեայ գալստեան, առաջաւորաց, եւ ։

Sermons sur les différentes fêtes de l'église arménienne. Ms. Ven. 1 — 10 exempl.

2) Անանիա Նարեկացի ։

Anania Narékatsi.

ա. Ներբող ՚ի վերայ եկեղեցւոյն Վաղարշապատայ ։

a. Eloge de l'église de Vagharchapat. Ms. Ven.

բ. Ճառ ընդդէմ Թոնդրակեցւոց ։

b. Traité contre la secte des Thondrakiens, hérétiques descendus des Pauliciens. Ms. Ven.

գ. Յաղագս մարդեղութեան բանին Այ։
c. Discussion sur l'incarnation du verbe divin. Ms. Etchm.

3) Խոսրով մեծ Անձևացեաց։
Khosrov le Grand, évêque Andzévatsi.

ա. Մեկնութիւն գրոց ժամակարգութեան։
a. Explication du Bréviaire arménien. Imp. C. P. 1730. Ms. Ven. 5 exempl.

բ. Մեկնութիւն Պատարագի։
b. Explication de la messe arménienne. Ven 3 exempl.

4) Մեսրոպ երէց Վայեձորցի։
Mesrop iérets Vaïedzortsi.

ա. Պատմութիւն մեծին Ներսիսի։
a. Histoire de Nersès le Grand. Imp. Madras 1775. Ms. S. E.

բ. Պատմութիւն Վրաց և Հայոց։
b. Histoire des Géorgiens et des Arméniens. Histoire des princes Orbélians. Imp. à Madras. 1775.

5) Գրիգոր Նարեկացի։
Grigor Narekatsi, fils de Khosrov le Grand.

ա. Նարեկ.
a. Narec. 95 prières. Imp. Ven. 1801, 1827. Avec le commentaire, 1807, 1844, 1804, 1827. Ms. Ven. 7 exempl.

բ. Մեկնութիւն երգոց Երգոյն։
b. Commentaire sur le Cantique des cantiques. Imp. Ven. 1789, 1827. Ms. Etchm. Ven. 4 exempl.

գ. Ճառք և գովեստք։
c. Sermons et homélies, la plupart traduits en latin par le cardinal Antonelli et publiés à Rome en 1756. Imp. à Venise 1827. Ms. Ven. 3 exempl.

դ. Պատմութիւն խաչին Ապարանից։
d. Histoire de la croix d'Aparan. Ms. Ven.

ե. Մեկնութիւն Յոբայ։
e. Commentaire sur le chapitre 38 de Job. Imp. Ven. 1827. Ms. Ven.

զ. Տաղք և երգք։
f. Hymnes et cantiques. Imp. Ven. 1827.

է. Բան խրատու վասն ուղիղ հաւատոյ և մաքուր վարուց առաքինութեան։
g. Traité sur la doctrine chrétienne. Imp. C. P. 1774.

ը. Ներբողեան Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետին և առաքելոց։
h. Eloge de St.-Jaques de Nisibe et des apôtres. Quelques passages en ont été traduits et publiés à Rome par le cardinal Antonelli, en 1756.

6) Դաւիթ վանահայր։
David Vanahaïr (Abbé).

ա. Ճառ ՚ի վերայ պահոց։
a. Traité sur le jeûne. Ms. Ven. C. P.

բ. Հարցք երկուց իմաստասիրաց։
b. Interrogations ou dialogues de deux philosophes. Ms. Ven. C. P.

7) Ուխտանէս Ուռհայեցի։
Oukhtanès Ourhaietsi.

ա. Պատմութիւն եկեղեցւոյն Հայոց։
a. Histoire de l'église arménienne. Ms. Etchm. V. Oh. Ven.

բ. Բաժանումն Վրաց ՚ի Հայոց ՚ի ձեռն Կիւրիոնի։
b. Histoire de la séparation de l'église arménienne de celle des Géorgiens, causée par Kurion. Ms. Etchm. Ven.

8. Գագիկ Արծրունի։
Gagik Ardzrouni, prince de Vaspourakan 908 — 937.

ա. Թուղթ առ կայսրն Ռոմանոս։
a. Lettre à l'empereur Romain. Ms. Ven.

բ. Թուղթ առ Պատրիարգն Կոստանդնուպօլսոյ։
b. Lettre au patriarche de Constantinople sur la doctrine des Arméniens. Ms. Ven.

9) Ստեփաննոս Ասողիկ։
Stephannos Asoghik.

ա. Պատմութիւն Հայոց ՚ի սկզբանէ մինչև ցամն 1004.
a. Histoire d'Arménie depuis l'origine jusqu'à l'an 1004. Imp. Paris 1859. Ms. S. E. V. Oh.

բ Մեկնութիւն Երեմեայ մարգարէի։
b. Explication de Jérémie. Ms. Ven.

10) Մովսէս Կաղանկատուացի։
Mosès Kaghakantovatsi.

Պատմութիւն Աղուանից. յերիս գիրս։
Histoire des Aghovank (Albaniens). Un manuscrit du XIIe siècle se trouve à Etchm. S. E. Emin, Miansarian, St.-Pétersbourg. Ven. 2 exempl.

Sous presse, à Moscou, à Paris.

La traduction russe sera incessamment publiée par l'Académie des Sciences, à St.-Pétersbourg.

XIe Siècle.

1) Յովհաննէս Կոզեռն։
Hovhannès Kozern.
ա. Ճառ ՚ի վերայ օրացուցի։
a. Traité chronologique sur le calendrier. Ms. Ven.
բ. Քրիստոնէական վարդապետութիւն։
b. Méditation sur la doctrine chrétienne. N'existe plus.
գ. Հաւատոյ գիրք և տոմարական բանք։

2) Գրիգոր Մագիստրոս։
Grigor Maguistros † 1057.
ա. Թուղթք առ զանազանս։
a. 58 lettres à différentes personnes. Ven. 5 exempl.
բ. Մեկնութիւն Քերականութե՟։
b. Explication de la grammaire. Ms. Ven. C. P.
գ. Ոտանաւոր հազար տուն. տաղասացու՟ն արարեալ ՚ի խնդրոյ Մանուչէի։
c. Poème en mille vers, contenant les principaux passages de l'Ancien et du Nouveau-Testament; composé pour un poëte arabe Manutché. Ms. Ven.
դ. Ներբող ոտանաւոր ՚ի ս՟բ խաչն։
d. Eloge de la sainte croix en vers. Ms. Ven.
ե. Յաղագս խաչանշան գաւազանին Պետրոսի կաթուղիկոսի։
e. Eloge du bâton doctrinal du patriarche Pétros. Ms. Ven. 4 exempl.
զ. Քանի մի հատուածք յերկրաչափութ՟է Եւկլիդեսի։
f. Quelques fragments de la géométrie d'Euclide. Ven.

3) Պետրոս Գետադարձ։
Petros Guétadarz, cath. 1019 — 1058.
Երգք Հոգևորք։
Hymnes sacrés. Chants funèbres. Traduits en français par Félix Nève. Louvain 1855.

4) Անանիա Սանահնեցի։
Anania Sanahnetsi.
ա. Մեկնութիւն Թղթոցն Պօղոսի։
a. Interprétation de toutes les lettres de St-Paul. Ms. Ven. 4 exempl.
բ. Ճառ մարդկութ՟ե Քրիստոսի։
b. Discours sur l'incarnation de J. C. Ms. Ven.
գ. Ճառք ՚ի վերայ խոնարհութեան։
c. Sermons sur la soumission. Ms. Ven. C. P.
դ. Խրատ առ քահանայս. "Արդ-քահանայ"։
d. Edification des prêtres. Ms. Ven.
ե. Հաւաքումն մեկնութեանց Յովհաննու Ոսկեբերանին, Եփրեմայ, Կիւրղի և այլ սրբոց։
e. Recueil des commentaires de St.-Jean Chrysostome, d'Ephrem le syrien et de Cyrille. Ms. Ven.
զ. Ներբողեան Շողակաթին։
f. Eloge de l'église de Choghakat.

5) Սարգիս Սևանեցի։
Sarguis Sevanetsi, cath. 892 — 1019.
ա. Ներբողք։
a. Homélie.
դ. Ճառ ՚ի վերայ մեռելոց։
b. Discours sur les défunts. Ms. Ven.

6) Տիգրան Պահլաւունի։
Tigran Pahlavouni.
Պատմութիւն. ոչ գոյ։
Histoire de son temps. N'existe plus.

7) Արիստակէս Լաստիվերցի։
Aristakes Lastivertsi.
ա. Պատմութիւն Հայոց. աւերումն Անւոյ յ Ալփ-Ասլանայ։
a. Histoire d'Arménie 989 — 1071. Destruction d'Ani par le sultan Alp-Aslan. Imp. Ven. 1845. Ms. Col. arm. Ven. 4 exempl.
բ. Ընթերցուածոց մեկնութիւն 8 աւուրց. "Տէրն մեր Յիսուս".
b. Explication des lectures des saints livres. Ms. Ven.

8) Սիսիանոս Վարդապետ Հայոց։
Sisianos Vartabied.
ա. Ճառ պատմական և ներբողական։
a. Homélie en l'honneur des quarante martyrs de Sébaste. Ms. Ven.
բ. Ներբող ՚ի մանկունսն. "Օ՟ մեծ գթուխս Ա՟յ"։

9) Գրիգոր Վկայասէր։
Grigor Vkaïaser, cath. 1065 — 1105; fils de Grigor Maguistros.
ա. Պատմութիւնք վկայից։
a. Histoire des martyrs. Ms. Ven.

*

բ. Թուղթ վասն Զատկաց։
b. Traité sur la fête de Pâques. Ms. Ven.
գ. Վարք սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանին։
c. Vie de St. Jean Chrysostome. Ms. Ven.

10) Մատթէոս Երէց։
Mathéos jéréts.
Վարք սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանին։
Vie de St. Jean Chrysostome. Imp. Ven. 1751.

11) Յովհաննէս Տարոնացի։
Hovhannès Taronatsi.
Մեկնութիւն ընթերցուածոց։
Explication de quelques passages de la Bible. Ms. Ven.

XIIe Siècle.

1) Գրիգոր Պահլաւունի։
Grigor III Pahlavouni, cath. 1113 — 1166; fils du prince Apirat et frère de Nersès Claïetsi.
ա. Շարականք։
a. Hymnes et cantiques.
բ. Թուղթք առ զանազանս։
b. Lettres, relatives à différents objets. Ms. Ven.

2) Ներսէս Շնորհալի։
Nersès Claïetsi, *Chnorhali*, cath. 1166 — 1173.
ա. Յիսուս որդի։
a. Poème, intitulé «Jésus fils de Dieu». Imp. à St.-Pétersb. 1785. à C. P. 1746. Ven. 1830. ...Madras ...Ms. Ven. 14 exempl.
բ. Ողբ Եդեսիոյ։
b. Elégie en vers sur la prise d'Edesse, par Emadeddin-Zenghi en 1144. Imp. à Paris en 1826. Ven. 1830. Tiflis 1829. Madras.. Traduction latine par Capeletti. Ven. 1833.
գ. Պատմութիւն Հայոց։
c. Histoire d'Arménie. Imp. C. P. 1824. Madras ...St.-Pétersb. 1785. Ven. 1830.
դ. Ընդհանրական։
d. Circulaire pastorale. Imp. St.-Pétersb. 1788. C. P. 1825. Ven. 1829 avec une traduction latine. Ven. 1838. 1833.
Traduction russe par Khoudabachef, 1847, St.-Pétersbourg. Ms. Ven. 13 exempl.
ե. Տաղք և ներբողք։
e. Homélie sur la sainte croix et sur la hiérarchie céleste. Imp. Ven. 1830.
զ. Աղօթք։
f. Prières; imprimées plus d'une fois. Traduites en 24 langues et publiées Ven. 1822.
է. Մեկնութիւն։
g. Explication de différents livres de la Sainte-Ecriture. Ms. Ven. Etchm.
ը. Զանազան թուղթք։
h. Quantité de lettres, adressées tantôt à sa nation, tantôt aux étrangers. Imp. St.-Pétersb. 1788. Ven. 1830, 1838. C. P. 1815 ...
թ. Ոտանաւորք։
i. Petits poèmes en vers. Ms. Ven. Imp. Ven. plus d'une fois.

3) Իգնատիոս Վարդապետ։
Ignatios Vartabied.
Մեկնութիւն Ղուկասու։
Explication de l'Evangile de St. Luc. Imp. C. P. 1735. 1824. Ms. Ven. Etchm.

4) Սարգիս Վարդապետ Շնորհալի։
Sarguis Vartabied, *Chnorhali.*
ա. Մեկնութիւն թղթոց կաթուղիկեայց։
a. Explication des épîtres apostoliques. Imp. C. P. 1743. 1826. Ms. Ven. Etchm.
բ. Մեկնութիւն Եսայեայ։
b. Explication du prophète Isaïe. N'existe plus.
գ. Ճառք 43.
c. Homélies au nombre de 43. Imp. C. P. 1743.

5) Մխիթար Հերացի։
Mékhitar Heratsi, médecin.
Գիրք բժշկութեան յաղագս տենդի։
Sur le traitement de la fièvre. Imp. Ven. 1832. Ms. Paris. Biblioth. Royale.

6) Յովհաննէս Սարկաւագ։
Hovhannes Sarkavag Vartabied de Haghpat, en 1157.
ա. Տոմարական բանք։
a. Explication de la chronologie nationale. Ms. Ven.
բ. Պատմութիւն Հայոց։
b. Histoire d'Arménie et des guerres de son temps. Un manuscrit, qui date de 1403, existe à ce qu'on dit au Collége arménien de Tiflis. Ven.
գ. Ճառք յաղագս քահանայութեան։
c. Sermon sur le sacerdoce. Ms. Ven.
դ. Աղօթք և շարականք։

d. Homélies et prières. Imp. Ms. Etchm. Ven.

ե. Քննախօսութիւն վասն շարժման երկրի։

e. Traité sur les tremblements de terre. Ms. Ven.

զ. Ճառք ՚ի Տրդատ, սրբն Ներսէս, Սահակ և Մեսրոպ։

f. Eloges des Sts. Sahac, Mesrop, Nersès et de Tiridate. Ms. Ven.

է. Պատմութիւն Սկիւթացւոց ազգին։

g. Histoire des Scythes, ou de l'invasion des Mongols. N'existe plus.

7) Մատթէոս Ուռհայեցի։

Matheos Ourhaïetsi, c'est à dire d'Edesse.

Պատմութիւն Հայոց 952 — 1132 ամ. Տեառն, շարունակեալ յուժմնէ մինչև ցամն 1163։

Histoire d'Arménie de 952 — 1132; continuée par Grigor iérets jusqu'à 1163. Ms. Ven. 4 exempl. Coll. arm. S. E. Paris. Etchm. Khoudab. Musée de Roumiantsof à St.-Pétersbourg.

Traduction française par M. Ed. Dulaurier, publiée avec des notices historiques à Paris, 1858.

8) Մխիթար Այրիվանցի։

Mkithar Aïrivantsi.

Ժամանակագրութիւն։

Chronologie. Ms. Etchm. Ven.

9) Սամուէլ Անեցի։

Samuel Anetsi.

Ժամանակագրութիւն մինչև ցամն 1179։

Chronologie jusqu'à l'an 1179. Traduite en latin et publiée à Milan en 1818. Ms. Etchm. S. E. Ven. 5 exempl.

10) Ներսէս Լամբրոնացի։

Nersès Lambronatsi 1153 — 1197, fils d'Ochin, prince de Lambron.

ա. Մեկնութիւն խորհրդոյ սբ. պատարագի։

a. Explication des mystères de la sainte liturgie Imp. Ven. 1847. Ms. Col. arm. Ven. 5 exempl.

բ. Մեկնութիւն ժողովողի, իմաստութեան առակաց Սողոմոնի. մարգարէից, յայտնութեան եւ.

b. Commentaire sur les quatre livres de Salomon et sur les 12 prophètes. Imp. C. P. 1826. Ms. Etchm. Coll. arm. Ven. 6 exempl. Autographe chez l'Archevêque Sarguis.

գ. Բացայայտութիւն հաւատամքի։

c. Explication du symbole de Nicée. Ms. Ven. 2 exempl.

դ. Պատմութիւն Գրիգորի պապին Հռովմայ։

d. Histoire de Grégoire, pape de Rome, traduite du latin. Ms. Ven.

ե. Ատենաբանութիւն ՚ի ժողովն Հռոմկլայու։

e. Discours synodal au concile de Romcla en 1179. Imp. Ven. 1784, avec une version latine. 1812. 1838.

Traduction allemande par Neumann, 1834. Leipsic.

զ. Ճառք Տէրունական տօնից։

f. Hymnes sacrés pour les différentes solennités de l'église. Imp. Ven. 1789. 1838.

է. Օրինագրութիւն Բենեդիկտոսի։

g. Traduction des règles de St.-Benoît. Ms. Ven.

ը. Թուղք առ Լևոն և Ոսկան։

h. Lettres au roi Léon I et au moine Oskan. imp. Ven. 1838. Ms. Ven. 3 exempl.

թ. Դատաստանագիրք։

i. Droit canonique. Ms. S. E.

ժ. Ոտանաւոր գովեստ ՚ի վր̃ Ներսիսի Շնորհալւոյ։

k. Eloge en vers de Nersès Claïetsi. Imp. C. P. 1825. St.-Pétersb. 1782.

ժա. Տեսութիւն աղօթից պատմութեան բանին Ընծման Յովհաննու Աւետարանչի։

l. Explication du livre: «Le Testament de St.-Jean l'Evangeliste» ,qui commence par les paroles: «Erat cum fratribus». Ms. Ven. Etchm. Imp. C. P. 1736.

11) Գրիգոր Տղայ։

Grigor IV Tegha, cath. 1173 — 1193.

ա. Թուղթ առ կայսր Յունաց Էմմանուէլ Կոմնենոս։

a. Deux lettres à l'empereur grec Emmanuel Comnène. Imp. Ven. 1838. Ms. Ven.

բ. Թուղթ առ պատրիարգն Յունաց Միքայէլ։

b. Lettre au patriarche grec Michael.

գ. Թուղթ առ եկեղեցականս։

c. Lettres au clergé arménien. Ms. Ven.

դ. Թուղթ առ պապն Լուկիոս Գ։

d. Lettre à Lucius, Pape de Rome. N'existe plus.

ե. Թուղթք առ Յոյնս և առ Հաղբատացիս։

e. Lettres aux Grecs et aux moines de Haghpat. Un beau manuscrit se trouve dans la biblio-

thèque de la mission américaine à Babec, près de Constantinople. Ven. 2 exempl.

գ. Ոտանաւորք ՚ի վր առման Երուսաղէմի ՚ի Սալադինայ յամին 1157.

f. Poème, dont le sujet est la prise de Jérusalem par Saladin en 1187. Ms. Ven. 4 exempl.

12) Միքայէլ Ասորի ։

Mikhael Asori.

ա. Պատմութիւն ։

a. Histoire ou chronique. Ms. Paris. S. E. V. Oh. Ven. Mus. As. St. Pét.

Un extrait étendu de la chronique a été traduit par M. Dulaurier, Journal Asiatique. t. XII et XIII 1848.

բ. Պատմութիւն եկեղեցւոյ ։

b. Histoire de l'église chrétienne. Ms. Etchm. V. Oh.

13) Մխիթար Գօշ ։

Mkhitar Goch 1180 — 1207.

ա. Առակք 190 հատ ։

a. 190 fables. Imp. Ven. 1780. 1842. avec les fables d'Olympiodore.

բ. Դատաստանագիրք . ։

b. Code du droit canonique et civil. Ms. Ven. Col. arm. S. E. V. Oh.

գ. Մեկնութիւն Երեմիայ, Եսայեայ եւ.

c. Commentaire sur Isaïe, Jérémie .. Ms. Ven. Etchm. . . .

դ. Մեկնութիւն ծննդոց ։

d. Explication de la Genèse. Ms. Etchm.

ե. Աղօթք ։

e. Prières. Ms. Ven. C. P.

զ. Ողբ ՚ի վերայ բնուես ՚ի դիմաց Ադամայ առ որդիս նորա ։

f. Traité sur la formation d'Adam et d'Ève. Ms. Ven.

է. Խրատական թուղթք ։

g. Instruction sur la discipline de l'église. Ms. Ven.

ը. Ճարտասանութիւն ։

h. Rhétorique. Ms. Ven.

թ. Կանոնք վասն սպասաւորելոյ մարմնոյ և արեան Տեառն ։

i. Instruction pour célébrer la sainte messe. Ms. Ven.

ժ. Յայտարարութիւն ուղղափառ հաւատոյ ընդդէմ ամ հերձուածողաց ։

k. Apologie de la foi orthodoxe contre les hérétiques. Ms. Ven.

14) Գրիգոր Ապիրատ ։

Grigor VI Apirat, cath. 1195 — 1202.

Թուղթ առ Պապն Իննոկենտիոս Գ ։

Lettre à Innocence III, pape de Rome. Ms. Ven.

15) Դաւիթ Կոբարացի ։

David Kobaratsi.

Մեկնութիւն Ճառից Գրիգորի Նազիանզնի ։

Explication des sermons de Grégoire de Nazianze, Ms. Ven.

16) Սամուէլ Սկեւռացի ։

Samuel Skevratsi.

Կենսագրութիւն Ներսիսի Լամբրոնացւոյ ։

Biographie de Nersès Lambronatsi. Ms. Ven.

17) Դաւիթ Գանձակեցի ։

David Gantzaketsi.

Կանոնական ճառք ։

Discours canoniques. Ms. Ven.

18) Խաչատուր Տարոնացի ։

Khatchadour Taronatsi.

Հոգևոր երգք ։

Homélies sacrées. Imp. Elles sont traduites en italien et publiées dans la «liturgia armena» à Ven. 1826.

XIIIe Siècle.

1) Գրիգոր Սկեւռացի ։

Grigor Skevratsi.

ա. Ճառք զանազանք ։

a. Hymnes sur les souffrances et la résurrection de J. C. et en l'honneur de S. Jean-Baptiste. Ms. Ven.

բ. Լուծմունք Եւագրի ։

b. Explication d'un livre d'Evagrius. Ms. Ven. 3 exempl.

գ. Մեկնութիւն Եսայեայ ։

c. Discours sur le chapitre 53 d'Isaïe. Ms. Ven.

դ. Ճառ Քրիստոնէական վարդապետուե ։

d. Traité sur la doctrine chrétienne. Ms. Ven.

ե. Ներբող ասացեալ ՚ի սուրբն Ներսէս Լամբրոնացին ։

e. Eloge de St. Nersès Lambronatsi. Ms. Ven. 3 exempl.

դ. Աղօթագիրք։
f. Livre de prières. Imp. C. P. 1742.

2) Գէորգ Սկեւռացի։
Gevorg Skevratsi.
Մեկնութիւն Եսայեայ։
Explication du prophète Isaïe. Ms. Ven. 3 exempl. Etchm.

3) Մխիթար Անեցի։
Mekhitar Anetsi.
ա. Հնապատում ժամանակագրութիւն։
a. Histoire d'Asie, où l'on trouvait beaucoup de données intéressantes sur les antiquités d'Arménie, de Perse et de la Géorgie. N'existe plus.
բ. Աստեղաբաշխութիւն. ոչ գոյ։
b. Livre astronomique. N'existe plus.

4) Արիստակէս Գրիչ։
Aristakes Gritch, Grammatikos.
ա. Ճառք մկրտութեան Քնի։
a. Homélies sur le baptême de J.-C. Ms. Ven.
բ. Քերականութիւն։
b. Grammaire.
գ. Համառօտ բառարան։
c. Dictionnaire portatif de la langue arménienne. Ms. Ven.
դ. Արհեստ գրչութեան։
d. Préceptes pour bien écrire. Ms. Ven. 6 exempl.

5) Կոնստանդին Բարձրբերդցի։
Constantin Barzrberdatsi, cath. 1220 — 1268.
Վեց Թուղթք առ պապն Իննովկենտիոս և առ Հայ Աստուածաբանս։
Six lettres; quelques-unes au pape Innocent IV, d'autres aux théologiens arméniens. Ms. Vatican.

6) Յովհաննէս Վանական։
Hovhannès Vanakan † 1252, disciple de Mékhitar Goch.
ա. Մեկնութիւն Յոբայ։
a. Explication du livre de Job. Ms. Etchm. Ven. 6 exempl. Tiflis.
բ. Մեկնութիւն շարականի. «Ուրախացիր պսակ կուսից».
b. Explication de l'hymne arménien, qui commence par les paroles: «exsulta corona virginum». Ms. Ven.
գ. Պատմութիւն ազգին Նետողաց. ոչ գոյ։
c. Histoire de l'invasion des Tatars. N'existe plus.
դ. Հարցմունք և պատասխանք։
d. Dialogue sur la foi. Ven.
ե. Ճառք և ներբողք զանազանք։
e. Homélies. Ms. Ven.
զ. Բան ընդդէմ Դաւթի Մոլորեցուցչի։
f. Traité contre l'hérétique David. Ms. Ven. 2 exempl.

7) Վարդան Բարձրբերդցի։
Vardan Barzrbérdatsi, disciple de Vanakan.
ա. Ընդհանուր պատմութիւն ի սկզբանէ աշխարհի մինչև 1267.
a. Histoire générale depuis l'origine du monde jusqu'à l'an 1267.
Ms. au musée Roumiantsof à St.-Pétersbourg. Académie des sciences. Ven. 5 exempl. V. Oh. Emin. S. E. Khoudab. Etchm. Ms. de 1432.
բ. Մեկնութիւն հինգ գրոց Մովսիսի, Յոբայ և։
b. Explication de cinq livres de Moïse et de Job. Ms. Tiflis. Etchm. S. E. Ven. 3 exempl.
գ. Մեկնութիւն Սաղմոսի։
c. Explication des Psaumes. Imp. Amsterd. 1797, Ven. 18... Astrakhan. 1797. Ms. S. E. Etchm.
դ. Ներբող սուրբ Լուսաւորչի. «Որհնեալ Տէր»։
d. Homélie en l'honneur de St.-Grégoire l'Illuminateur. Ms. Ven.
ե. Բացատրութիւն շարականի. «Անթառամ ծաղիկ»։
e. Explication d'un hymne. Ms. Ven.
զ. Մեկնութիւն Դանիէլի։
f. Explication du prophète Daniel. Imp. C. P. 1826. Un manuscrit de 1298 se trouve à Ven.
է. Ճառ գդժոխոց։
g. Sermon sur l'enfer. Ms. Ven.
ը. Մեկնութիւն զանազան բանից աւետարանի։
h. Explication de différents passages des Évangiles. Ms. Ven. 3 exempl.
թ. Մեկնութիւն Քերականութեան։
i. Explication de la Grammaire. Ms. S. E. C. P.
ժ. Աղուեսագիրք կամ առակք 43.
k. Livre du Renard — 43 fables; traduit en français et publié avec le texte. Paris 1825.
ժա. Երեք երգք։
l. Trois hymnes très estimées dans l'église arménienne. impr. Ms. S. E.

ժբ. Բարոյականք։
m. Morale. Ms. Etchm.

8) Կիրակոս Գանձակեցի։
Kirakos Gandzaketsi 1202 — 1270.
Պատմութիւն իւրոյ ժամանակին վասն արշաւանաց Թաթարաց. 300 — 1264.
Histoire de son temps et de l'invasion des Tatars, depuis 300 — 1264. Imp. Moscou 1858.
Quelques fragments en sont traduits et publiés par Klaproth dans un journal allemand; de même en russe dans le «Сибирскій вѣстникъ» 1838.
Quelques chapitres, concernant la géographie du moyen-âge et l'invasion des Tatars sont traduits en français et publiés par M. Brosset, dans les Addit. et éclairciss. à l'histoire de la Géorgie, p. 412, et par M. Ed. Dulaurier dans le Journal Asiatique 1858.

9) Մաղաքիա Աբեղայ։
Maghakia Abegha (moine).
Պատմութիւն ազգին Նետողաց։
Histoire de l'invasion des Mongols jusqu'en 1272. Ms. Ven. Paris. S. E. Traduit par M. Brosset et imprimé dans les Additions à l'histoire de la Géorgie. 1851. St.-Pétersb.

10) Վարդան կմ Վարխամ Սեաւլեռնացի։
Vardan ou Varkhan Seavlernatsi ou de la Montagne-Noire.
ա. Խրատք առ Հայս։
a. Discours instructif aux Arméniens. Ms. Ven.
բ. Թուղթ առ Հեթում արքայ. „Քրիստոսապսակեալ“. Ի դիմաց կաթողիկոսի։
b. Lettre à Héthoum, roi d'Arménie. Ms. Ven. 4 exempl.

11) Յովհաննէս Կարնեցի։
Hovhannès Karnetsi.
ա. Խրատք առ միաբանս։
a. Avertissement aux moines. Ms. Ven.
բ. Գիրք աղօթից։
b. Livre de prières. Ms. Ven.

12) Յակոբ Կլայեցի։
Hacop I Claïetsi, cath. 1268 — 1287.
ա. Շրջաբերական Նամակ։
a. Circulaire pastorale. Ms. Ven.
բ. Բացատրութի՛ այլ և այլ մբ գրոց։
b. Explication de différents lieux de la Sainte-Écriture. Ms. Ven.
գ. Ոտանաւոր յաղագս Ծննդեան։
c. Hymne sur la Nativité de la Ste.-Vierge.

13) Վահրամ Րաբունի։
Vahram Rabouni d'Edesse, secrétaire du roi Léon III.
ա. Ոտանաւոր պատմութիւն Ռուբենեանց — 1280.
a. Histoire des princes Roupénians en vers, jusqu'à 1280. Imp. Madras 1810. Paris 1859. Ms. Ven.
բ. Ճառ սուրբ երրորդութեան։
b. Discours sur la sainte Trinité. Ms. Ven.
գ. Ճառ մարդեղութեան։
c. Discours sur l'incarnation de J. C. Ms. Ven.
դ. Ճառ ի յարութիւն և ի համբարձումն։
d. Sermons sur la résurrection et l'ascension de J. C. Ms. Ven.
ե. Մեկնութիւն Դատաւորաց և Եսայեայ։
e. Explication des Juges et du prophète Isaïe. Ms. Ven.
զ Ի յայտնութիւն Տեառն. յաւուր օծման Լեւոնի թագաւորի։
f. Sermons sur l'Epiphanie, au jour de sacre du roi Léon. Ms. Ven.

14) Ստեփաննոս, ատենադպիր Լեւոնի արքայի։
Stephannos, secrétaire du roi Léon.
Ալթուն Բուղայի պատմութիւն։
Histoire d'Altoun-Bougha. Ms. S. E.

15) Յովհաննէս Երզնկացի։
Hovhannès Erzenkatsi-Blouz † 1321.
ա. Մեկնութիւն քերականութեան։
a. Explication de la grammaire. Ms. Ven. 4 ex.
բ. Վիպասանութի կամ ճառ յաղագս երկնային մարմնոց շարժմանն։
b. Oeuvre astronomique, composée en 1284. Il existe à Venise un manuscrit de 1315. Imp. à Nouv.-Nakhitchévan.
գ. Գովեստ սուրբ Լուսաւորչի։
c. Eloges de St.-Grégoire l'Illuminateur et de ses descendants. Imp. C. P. 1737. 1824.
դ. Քարոզք և խրատք։
d. Préceptes et sermons. Ms. Etchm. Coll. arm. Ven.
ե. Աշխարհացոյց։

e. Géographie. Ms. Coll. arm.

զ. Տրամաբանութիւն ։

f. Logique. Ms. Etchm.

է. Խրատական վարդապետութիւն ։

g. Livre d'avertissement. Ms. Ven.

ը. Մեկնութիւն Մատթէոսի ։

h. Explication de S.-Matthieu. Imp. C. P. 1825.

16) Յովհաննէս Արճիշեցի ։

Hovhannès Artchichetsi.

Համառօտ մեկնութիւն պատարագի ։

Explication de la liturgie arménienne. Imp. à C. P. 1717. 1799.

17) Մխիթար Սկեռացի ։

Mekhitar Skevratsi.

Բան ընդդէմ Հռովմայ Պապին ։

Discours contre le pape de Rome. Ms. Ven.

18) Գրիգոր Անաւարզեցի ։

Grigor Anavarzetsi, cath. 1294 — 1307.

ա. Նոր Օրացոյց ։

a. Nouveau Calendrier. Ms. Ven.

բ. Վկայաբանութիւն ։

b. Martyrologe. Ms. Ven.

գ. Երգք.

c. Hymnes.

դ. Թուղթք առ իշխանս Հայոց ։

d. Lettres à Ochin, prince arménien, et à Hethoum II, roi de Cilicie. Ms. Ven.

19) Ստեփաննոս Սիւնեցի Օրբելեան ։

Stephannos Siunetsi Orbélian.

ա. Պատմագիրք վասն Սիւնեաց աշխարհին ։

a. Histoire de la Principauté de Siunik. Imp. Paris. 1859. Ms. V. Oh. M. Brosset Bullet. Scientif. t. VIII, p. 182.

բ. Պատմութիւն ազգին Օրբելեանց ։

b. Histoire des princes Orbélians. Imp. Madras 1775. Moscou 1858. Ms. Ven. Traduction française par M. Saint-Martin. Paris 1819.

բ. Ձեռնարկ ։

c. Manuel de la doctrine chrétienne. Imp. C. P. 1755.

դ. Ողբերգութի ։

d. Elégie sur la situation affligeante de la nation arménienne de son temps. Imp. à Nouv.-Nakhitchévan, 1798.

ե, Թուղթ 'ի վերայ ժողովոյն Քաղկեդոնի ։

e. Lettre à Grégoire VII, patriarche d'Arménie, sur le Concile de Chalcédoine. Ms. Ven.

20) Խաչատուր Կեչառացի ։

Katchadour Ketcharatsi.

ա. Պատմութիւն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ ։

a. Histoire d'Alexandre le Grand. Ms. Ven.

բ. Ողբ արձանական ։

b. Poème élégiaque en l'honneur d'Alexandre le Grand. Ms. Ven.

գ. Երգք ։

c. Hymnes et cantiques.

21) Զաքարիա Ծործորեցի ։

Zakharia Zorzoretsi.

Թուղթ առ Յովհաննէս Սիւնեցի Օրպելեան ։

Lettre à Hovhannès Siunetsi, évêque Orbélian. Ms. Ven.

22) Բենիկ Վարդապետ ։

Benik Vardabied.

Աղօթամատոյց, 11 աղօթք ։

Livre de prières, composées à l'imitation de celle de Narékatsi. 11 prières.

23) Կարապետ վարդապետ, գիտնական ։

Karabied Vartabied le Savant.

ա. Ոտանաւոր 'ի խրատ մանկանց ։

a. Instruction en vers pour la jeunesse. Ms. Ven.

բ. Համառօտութի ճառից Սարգսի ։

b. Abrégé de 43 homélies de Sarguis Vartabied. Ms. Ven.

գ. Վարք Ներսհալւոյն ։

c. Biographies de ses condisciples, Nersès Claïetsi et Ignatios. Ms. Ven. C. P.

24) Սմբատ սպարապետ, պատմիչ ։

Sembat, généralissime de Cilicie, historien 1208—1275.

ա. Պատմութի Կիւլիկեայ Թագաւորաց ։

a. Histoire des rois de Cilicie. Imp. Moscou 1856. Paris 1859.

բ. Պատմութի Յունաց և Հայոց ։

b. Chronique des Grecs et des Arméniens. 995 — 1275. Imp. Moscou 1856. Ms. Etchm. Vat.

25) Եղիա, դեսպան Լևոնի արքայի ։

Eghia (Elia), ambassadeur de Léon II à Othon IV.

ա. Յուցակ կայսերաց Հռովմայեցւոց յՕգոստոսէ մինչ ցՕթոն Դ։

a. Régistre des empereurs romains depuis Auguste jusqu'à Othon IV. Ms. Vat.

բ. Յուցակ Պապաց Հռովմայեցւոց ցԻննովկենտիոս Գ։

b. Liste des papes de Rome jusqu'à Innocent III. Ms. Vat.

26) Թադէոս երէց։

Tadheos ierets.

Քարոզք և վարք Գրիգորի Նարեկացւոյ։

Les prédications et la biographie de St.-Grégoire Narékatsi, en 1220. Ms. Vat.

27) Ռուբէն։

Rouben.

Ժամանակագրութիւն։

Chronologie. Ms. Vat.

28) Ստեփաննոս քահանայ։

Stephannos le prêtre.

Յուցակ և մեկնութիւն Տօմարի։

Table et explication du calendrier. Ms. Vat.

XIVe Siècle.

1) Բարսեղ Մաշկուորցի։

Barsegh (Basilius) Machkouortsi.

Մեկնութիւն Մարկոսի։

Explication de l'évangile de St. Marc. Imp. C. P. 1826.

2) Հեթում արքայ Հայոց։

Hethoum II roi de Cilicie 1289 — 1300.

Ոտանաւոր ի վերայ սուրբ գրոց։

Quelques vers sur la Sainte-Ecriture. Imp. Amsterd. 1666. C. P. 1705. Ven. 1733.

3) Հեթում պատմիչ։

Hethoum, l'historien † 1308.

ա. Պատմութիւն Թաթարաց։

a. Histoire des Tatars, écrite en français et publiée à Paris en 1529, sous le titre: Histoire merveilleuse du Grand-Can. En même temps elle était traduite en latin et imprimée à Haguenau en 1529. En 1824 elle était traduite en arménien et publiée à Venise.

բ. Ժամանակագրութիւնք։

b. Chronologie depuis 1076 — 1307. Imp. Ven. 1824. Ms. Ven.

4) Եսայի Նչեցի։

Esaïe Nitchetsi.

ա. Մեկնութիւն Եզեկիէլի։

a. Commentaire sur Ezéchiel. Ms. Etchm. C. P. Ven.

բ. Մեկնութիւն Քերականին։

b. Explication de la grammaire. C. P. Ven.

գ. Մեկնութիւն Ժամագրքի։

c. Exqlication du Bréviaire. Ms. Ven.

դ. Մեկնութիւն Եզեկիայի։

d. Explication du livre d'Ezéchias.

5) Յովհաննէս Գանձակեցի։

Hovhannès Gandzaketsi, Tonaser, c'est-à-dire: l'amateur des fêtes.

Տօնապատճառ։

Livre sur l'origine des fêtes. Imp. C. P. 1727.

6) Յակովբ Թարգման։

Hacop Thargman, i. e. le Traducteur.

ա. Ճառ վասն առաքինութեան։

a. Traité sur la vertu. (Imp. Ven. 1771, 1772.)

բ. Ճառ ի վերայ մոլութեան։

b. Traité sur le vice. (Imp. Ven. 1771, 1772.)

գ. Ճառ ի վերայ իրաւանց և դատաստանի։

c. De la justice et du droit. Ms. Ven.

7) Յովհաննէս Որոտնեցի։

Hovhannès Vorotnetsi.

ա. Մեկնութիւն Մատթէի, Յովհաննու և Պօղոսի։

a. Explication des évangiles des Sts. Matthieu et Jean et des lettres de S.-Paul. Ms Ven. Etchm.

բ. Ճառ իմաստասիրութեան։

b. Homélies philosophiques. Ms. Ven.

գ. Ճառք զանազանք ի վր սուրբ գրոց։

c. Quelques homélies sur la Sainte-Ecriture. Ms. Ven.

դ. Բացատրութիւն գրոցն Արիստոտէլի։

d. Explication des Catégories et du Périermenenias d'Aristote. Ms. Ven.

ե. Բան ի վերայ փիլոնի Եբրայեցւոյ։

e. Remarques sur les deux livres de Philon l'hébreux. Ms. Ken.

զ. Հինգ քարոզք։

f. Cinq sermons sur différents passages de l'Evangile. Ms. Col. Arm.

8) Դանիէլ Սսեցի։

Daniel Sisétsi.

Ջատագովութիւն Հայոց հաւատոյ։
Apologie de la doctrine arménienne. C. P.

9) Մովսէս Երզնկացի։
Mosès Erzenkatsi.
Յաւելուածք ի մեկնութիւն ժամագրոց։
Supplément à l'explication du Bréviaire.

10) Գրիգոր Տաթևացի։
Grigor Tathévatsi.
ա. Գիրք Հարցմանց։
a. Livre de questions et de réponses sur les erreurs des Hébreux, Manichéens et Mahométans. Imp. C. P. 1729.
բ. Ձմեռան և Ամառան։
b. Deux volumes de prédications, tant pour l'été que pour l'hiver. Imp. C. P. 1740. 1741.
գ. Բացատրութիւն Կիւրղի։
c. Explication du livre de Cyrille d'Alexandrie. Ms. Ven.
դ. Բացատրութիւն գրչութեան Արիստակէսի և Գէորգայ։
d. Explication du livre d'Aristakès et de George sur la méthode d'écrire. Ms. Ven. S. E.
ե. Մեկնութիւն Յոբայ, Եսայեայ, Մատթէոսի Յովհաննու, առակացն Սողոմոնի ևն։
e. Commentaires sur les Proverbes, Ecclésiaste, Sagesse, Cantique des Cantiques, sur les Evangiles de St.-Jean, Matthieu, Luc, sur le livre de Job, d'Isaïe et des psaumes. Ms. Etchm. Col. arm. Ven.
զ. Բացատրութիւն աշխարհական մատենագրաց. մեկնութիւն Պորփիւրի։
f. Explication de la Bibliothèque des auteurs profanes. Ms. S. E. Ven.
է. Տիեզերաբանութիւն։
g. Traité sur l'univers. S. E.
ը. Լուծմունք և քաղուածք զանազանք։
h. Discours et explications des différents passages. Ms. Ven.

11) Ներսէս Բալիենց։
Nersès Balienz.
Պատմութիւն կենաց կայսերաց Հռովմայեցւոց։
Histoire biographique des empereurs romains. Ms. Ven.

12) Գէորգ Երզնկացի։
Gevork Erzenkatsi.
ա. Հրահանգ ի վերայ մկրտութեան ևն։
a. Quelques instructions sur la manière d'administrer le baptême et le mariage. Ms. Col. Arm. Ven.
բ. Ներբող հրեշտակապետաց։
b. Panégyrique des Archanges. Ms. Ven. C. P.
գ. Բացատրութիւն ճառից Գրիգորի Նազիանզացի։
c. Explications des Homélies de Grégoire de Nazianze.

13) Մատթէոս Վարդապետ։
Mattheos Vartabied.
Ճառ ի վերայ ստեղծման։
Discours sur la création. L'autographe se trouve, à ce qu'on dit, dans le Coll. arm.

14) Վարդան Մարաթացի։
Vardan Marathatsi.
Աղօթամատոյց գիրք վասն տնօրինական տեղեաց Երուսաղեմի։
Livre de prières à l'usage des lieux sacrés de Jérusalem. Ven. 3 exempl.

15) Յովհաննէս Գոլոտիկ։
Hovhannès Golotik.
ա. Մեկնութիւն Եսայեայ։
a. Recueil d'explications sur le livre d'Isaïe. Ms. Ven.
բ. Մեկնութիւն գրոց Դիոնիսիոսի Արեոպագացւոյն։
b. Explications des oeuvres de St.-Denis Aréopagite. Ms. Ven.

XVe Siècle.

1) Առաքել Սիւնեցի։
Arakhel Siunetsi Vartabied.
ա. Ադամգիրք։
a. Poème, intitulé Adamguirk, c'est-à-dire livre sur Adam. Imp. C. P. 1721. Ms. Ven. 2 exempl.
բ. Ոտանաւոր ի վերայ զոդիակական նշանաց։
b. Sur les douze signes du Zodiaque en vers. Ms. Coll. arm.
գ. Վարք Լուսաւորչի և Ներսիսի, ոտանաւոր։
c. Les biographies de St. Nersès le Grand et de Grégoire l'Illuminateur, en vers. Ms. Ven.
դ. Լուծմունք Սահմանացն Դաւթի։
d. Commentaire sur le livre des définitions de David l'Invincible. Ven. 2 exempl.
ե. Խրատ ձեռնադրութեան յօրինակս մաշտոցաց։

e. Instruction pour administrer l'ordination. Ms. Ven.

զ. Քարոզ 'ի բանն. „'ի վեցից վշտաց փրկեաց զքեզ" ։

f. Prédication. Ms. Ven.

է. Տաղք 50, մեծաւ մասամբ անտիպանք ։

g. 50 hymnes et cantiques, la plupart inédits. Ms. Ven.

2) Ամիրդովլաթ Ամասիացի ։

Amirdovlat Amasiatsi.

Անգիտաց անպէտ ։

Traité de médecine, intitulé: «Inutile aux ignorants». Ms. Ven.

3) Աբրահամ Անկիւրացի ։

Abraham Ankiuratsi.

Ողբ 'ի վերայ առման Կոստանդնուպոլսոյ 'ի Տաճկաց ։

Elégie sur la prise de Constantinople par les Turcs. Ms. Ven.

4) Կիրակոս Երզնկացի ։

Kirakos Erzenkatsi.

ա. Մեկնութիւն Եւագրի ։

a. Explication d'Evagrius. Ms. Ven.

բ. Թուղթ ընդհանուր Հայոց ազգին ։

b. Lettre instructive, adressée à toute la nation arménienne. Ms. Ven.

գ. Հրահանգ 'ի վերայ խոստովանանքի ։

c. Instruction sur la confession sacramentale et sur les vérités de la foi. Ms. Ven.

դ. Վկայաբանութիւն ։

d. Martyrologe.

ե. Ոտանաւոր գովեստ սուրբ Կուսին ։

e. Hymne à la Ste.-Vierge. Imp.

զ. Աղօթք ։

f. Prières.

է. Տեսուի՟ մեկնողական ութն խորհրդոց ։

g. Explication des mystères de l'église chrétienne.

5) Մխիթար Ապարանցի ։

Mekhitar Aparantsi.

Տրամախօսուի՟ Փրա Մխիթարչի ։

Dialogues des frères-unis. Ven. 2 exempl.

6) Յակոբ Ղրիմեցի ։

Hacop Krimetsi.

ա. Ճառ ժամանակագրուե՟ ։

a. Traité chronologique. Ms. Ven.

բ. Ճառ Յովհաննու յղացման ։

b. Sermon sur la conception de Jean-Baptiste. Ms. Ven.

գ. Թուաբանութիւն ։

c. Traité sur les mathématiques. Imp. Ms. Ven.

դ. Մեկնուի՟ 'ի վերայ տումարի ։

d. Explication du calendrier. Ms. Ven.

7) Առաքել Բաղիշեցի ։

Arakhel Baghichetsi.

Ճառք ։

Sermons et discours. Ms. Ven.

8) Գրիգոր Խլաթեցի ։

Grigor Khlatetsi.

ա. Նոր վկայաբանութիւն ։

a. Nouveau martyrologe, imp. C. P. dans le «Aïsmavourk» en 1706, 1730.

բ. Հոգևոր երգք ։

b. Mélodies et Cantiques.

9) Թովմայ Մեծոփեցի ։

Thoma Medzophetsi.

ա. Պատմուի՟ Լանկ Թամուրայ ։

a. Histoire de Timour-lenk. Ms. V. Oh. S. E. à Paris Nº 96. Ven. 4 exempl. Etude sur Thoma de Medzoph, et sur son histoire d'Arménie, par Felix Nève. Paris 1855.

բ. Մեկնութիւն Դանիէլի ։

b. Commentaire sur le livre de Daniel. Ms. Ven.

գ. Թուղթք զանազանք ։

c. Collection de lettres. Ms. Ven.

դ. Վերջին Օծման կերպն ։

d. Instruction pour administrer l'extrême-onction. Ms. C. P.

10) Յովհաննէս Թուլկուրանցի, կաթուղիկոս Սսոյ ։

Hovhannès Thoulkourantsi. 1489 — 1525.

Գանձք և Տաղք ։

Mélodies et cantiques. Ms. Ven.

11) Աստուածատուր Յովսանանց ։

Astouzatour Hovsanants.

Վարք Յովհաննու Նախաղի ։

Biographie de Jean Nakhaz. Ven.

12) Յակոբ Գ.

Hacop III, cath. 1409 — 1411.

Կրկին Թուղթ վասն աթոռոյն Աղթամարայ ։

Lettre sur le S. siége d'Akhtamar.

XVIe Siècle.

1) Ղուկաս Կեղեցի։
Ghoukas (Lucas) Keghetsi.
ա. Ոտանաւոր օրացոյց։
a. Calendrier en vers. Ven.
բ. Երաժշտութեան կանոնք։
b. Préceptes musicaux à l'usage de l'église. Ms. Ven.
գ. Քարոզք։
c. Prédications. Ms. Etchm.

2) Գրիգոր Աղթամարցի։
Grigor Akhtamartsi, cath. 1536 — 1541.
ա. Ոտանաւոր բանք երիւք լեզուօք։ Հայ, թուրք և պարսիկ։
a. Poésies en trois langues: arménienne, turque, persane. Ven.
բ. Տաղք. "Ի յիս գիտուն". "յելս Արեւու"։
b. Mélodies et hymnes. Ms. Ven.

3) Ստեփաննոս Սալմաստացի։
Stephannos Salmastatsi, cath. 1541 — 1547.
Շրջաբերական թուղթ։
Circulaire. Ms. C. P. Ven.

4) Թադէոս Սեբաստացի։
Thadéos Sebastatsi.
Ողբերգութիւն։
Elégies sur les calamités de son temps. Ms. Ven.

5) Մկրտիչ Նախազ։
Mekertitch Nakhaz.
ա. Գանձք և Տաղք։
a. Mélodies et hymnes. Ms. Ven.
բ. Թուղթ առ Կոնստանդին կաթուղիկոս։
b. Lettre au cath. Konstantin. Ms. Ven.

6) Խաչատուր պատրիարգ Կիլիկեցի։
Khatchatour II, patriarche de Cilicie 1584 — 86.
Նամակք երկու առ պապն Գրիգոր ԺԳ։
Deux lettres à Grégoire XIII, pape de Rome. Ms. Vatic.

7) Ազարիա կաթուղիկոս Կիլիկեցի։
Azaria patriarche de Cilicie. 1560 — 1584.
Հինգ նամակք գրեալ առ Գրիգոր ԺԳ պապն.
Cinq lettres à Grégoire XIII, pape de Rome. Ms. de 1585. Vat.

8) Յովհաննէս Զարեցի։
Hovhannès Zaretsi.
Պատմուի թշուառուեց ժամանակին։
Vicissitudes de son temps. Ms. Ven.

9) Յովհան առաքել։
Hovhan Antébatsi.
Պատմութիւն աթոռոյն Սսոյ։
Mémoires relatifs au patriarchat de Sis. Ms. Ven.

10) Բարսեղ Բաղիշեցի։
Barsegk Baghichetsi.
Երգք և Ներբողք։
Hymnes et cantiques. Ms. Ven.

11) Ներսէս Մոկացի։
Nersès Mokatsi.
Ողբ վասն առման Երուսաղեմի։
Elégie sur la prise de Jérusalem par Saladin. Ms. Ven.

12) Միքայէլ Սեբաստացի։
Mikhael Sébastatsi, cath. 1547 — 1556.
Թուղթք առ Պապն Պիոս Դ։
Deux lettres au pape Pius IV. Ms. Vat.

XVIIe Siècle.

1) Առաքել Դաւրիժեցի։
Arakhel Tavrijetsi.
Պատմութի սկսեալ յամին 1601 — 1662.
Histoire de son temps, 1601 — 1662. Imp. Amsterd. 1669.

2) Գրիգոր Բաբերդացի։
Grigor Baberdatsi.
Պատմութիւն Օսմանեան թագաւորաց։
Généalogie historique des Sultans Ottomans depuis Otman I jusqu'à Selim II. Ms. Ven.

3) Մովսէս Քօթանեցի։
Mosès Kothanetsi, cath. 1629 — 1633.
Թուղթ առ պապն Հռովմայ Ուրբանոս Ը։
Lettres à Urbain VIII, pape de Rome. Ven.

4) Փիլիպպոս Աղբակացի։
Philippos Albakatsi, cath. 1633 — 1655.
Թուղթք:
Lettres. Ms. Ven.

5) Սիմէոն Ջուղայեցի:
Siméon de Djoulpha † 1657.

ա. Քերականութիւն ։

a. Grammaire de la langue arménienne. Ms. Ven.

բ. Տրամաբանութիւն ։

b. Cours de logique d'Aristote et de Porphyre. Ms. Ven.

6) Սիմէոն Գառնեցի ։

Siméon Garnetsi.

Մեկնութի̄ Գրոցն Պրոկղի ։

Explication du livre du philosophe Proclus. Ms. Ven.

7) Ստեփաննոս Լեհացի ։

Stephannos léhatsi, c'est-à-dire le Polonais.

ա. Թարգմանութիւն Դիոնիսիոսի Արիոպագացւոյն ։

a. Traduction de toutes les oeuvres de Denis l'Aréopagite. Ms. Ven.

բ. Թարգմանութի̄ Յովսեփի Փլաւիոսի ։

b. Histoire de Joseph Flavius de la Guerre judaïque. Ms. Ven.

գ. Բառարան լատինա-հայ ։

c. Dictionnaire universel arméno-latin.

BULLETIN DES SÉANCES.

ASSEMBLÉE GÉNÉRALE DE L'ACADÉMIE.

Séance du 4 (16) mars 1860.

Conformément à l'art. XV de l'Acte de Fondation des prix Démidof, les Classes ayant nommé chacune trois commissaires qui, sous la présidence du Secrétaire Perpétuel, forment la Commission Démidof, — cette commission est confirmée par le Plénum. Elle est donc proclamée constituée et autorisée à agir au nom même de l'Académie.

Le Ministre de l'Instruction Publique par un office du 20 janvier, fait connaître les dispositions prises par le Ministère des Finances, département des Douanes, relativement à l'entrée de livres, adressés à l'Académie et exempts de l'examen de la censure.

Le Secrétaire Perpétuel donne lecture d'une proposition faite par un libraire de la capitale et examinée par la Commission des Calendriers, relativement à la publication de l'Almanac populaire, pour le quel il désirerait acquérir les droits d'éditeur contre une indemnité qu'il se chargerait de payer à l'Académie. Après une discussion de cette question, la décision en est remise a la séance prochaine.

M. Baer, en sa qualité de Président de la Société Entomologique Russe, nouvellement organisée, annonce que cette Société vient de se constituer.

En faisant observer que l'exiguité des ressources pécuniaires de cette Société la met dans l'impossibilité d'affecter une somme nécessaire au loyer d'un local pour ses réunions, M. Baer soumet la demande d'accorder à cette institution le droit de tenir ses séances dans la petite salle des conférences de l'Académie. — L'Assemblée accède à cette demande et arrête que des mesures seront prises pour mettre la salle des conférences à la disposition de la Société Entomologique aux jours et heures, où il n'y a pas de séances de l'Académie.

M. Ivanof, Directeur des Archives de Moscou relevant du Ministère de la Justice, nommé dernièrement à une place de membre correspondant de l'Académie, accuse la réception du diplôme et en adresse ses remercîments.

CLASSE HISTORICO-PHILOLOGIQUE.

Séance du 9 (21) mars 1860.

M. Kunik présente et lit un travail contenant ses recherches sur des monnaies russes-byzantines de Iaroslav I Vladimirovitch (О русско-византійскихъ монетахъ Ярослава I Владиміровича съ изображеніемъ Св. Георгія Побѣдоносца). — L'ouvrage, accompagné de 4 planches et de gravures sur bois, sera publié sous forme de volume séparé.

M. Nauck présente et lit une note intitulée: *Zur Kaisergeschichte des Herodian;* elle sera insérée au Bulletin.

M. Brosset présente et recommande pour être publié dans les Mémoires de l'Académie, un travail de M. Langlois ayant pour titre: *Essai historique et critique sur la constitution sociale et politique de l'Arménie sous les rois de la dynastie Roupénienne.*

M. Schiefner présente un mémoire de M. Radloff sur la langue des Tchouktches et ses rapports avec celle des Koriaks, et l'accompagne d'explications sur la portée de ce travail pour la linguistique. La Classe arrête l'admission de cet écrit dans les Mémoires de l'Académie.

M. Brosset fait hommage à l'Académie d'un exemplaire de la note qu'il a publiée dans les Извѣстія de la Société Impériale Archéologique, t. II, p. 181, sur les inscriptions arméniennes de Bolgari.

M. Köppen en fait autant pour un écrit qu'il a fait paraître dans le Bulletin de la Société Géographique de la capitale, sur les principaux lacs et les limans de la Russie.

M. Wiedemann annonce que l'impression du Dictionnaire live est achevée et qu'on mettra sous presse la